

ZRSVN

Glasilo Zavoda RS za varstvo narave | Leto 10 | Številka 4/2013

40

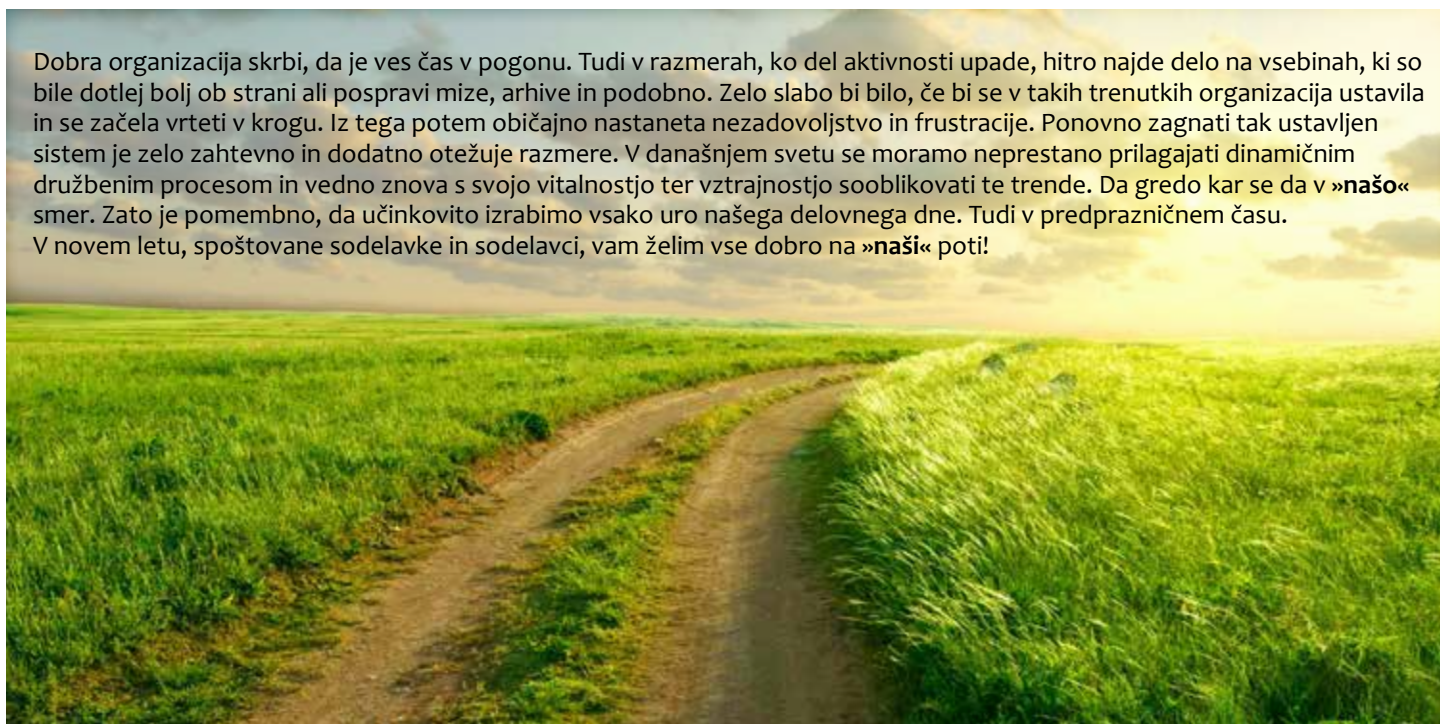
N-vestnik

POGON

dr. Darij Krajčič, direktor

Dobra organizacija skrbi, da je ves čas v pogonu. Tudi v razmerah, ko del aktivnosti upade, hitro najde delo na vsebinah, ki so bile dotlej bolj ob strani ali pospravi mize, arhive in podobno. Zelo slabo bi bilo, če bi se v takih trenutkih organizacija ustavila in se začela vrteti v krogu. Iz tega potem običajno nastaneta nezadovoljstvo in frustracije. Ponovno zagnati tak ustavljen sistem je zelo zahtevno in dodatno otežuje razmere. V današnjem svetu se moramo neprestano prilagajati dinamičnim družbenim procesom in vedno znova s svojo vitalnostjo ter vztrajnostjo sooblikovati te trende. Da gredo kar se da v »našo« smer. Zato je pomembno, da učinkovito izrabimo vsako uro našega delovnega dne. Tudi v predprazničnem času. V novem letu, spoštovane sodelavke in sodelavci, vam želim vse dobro na »naši« poti!

POROČILO PO 17. ČLENU DIREKTIVE O HABITATIH ODDANO

mag. Matej Petkovšek

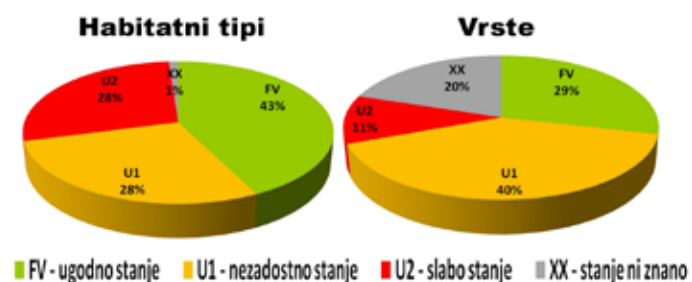
V začetku oktobra smo Evropski komisiji oddali drugo poročilo o stanju ohranjenosti vrst in habitatnih tipov, ki so na seznamih prilog I, II, IV in V Direktive o habitatih. Večji del poročila (izpolnjevanje obrazcev za vrste in habitatne tipe ter priprava kart) smo pripravili na Zavodu. Na več delavnicah, kjer so bili poleg sodelavcev iz skupine za floro in favno prisotni še zunanji strokovnjaki za posamezne skupine vrst in habitatnih tipov, smo zbrali in analizirali podatke o stanju vrst in habitatnih tipov. Splošni del poročila so pripravili na Ministrstvu za kmetijstvo in okolje.

V poročilu smo ocenjevali velikost in stanje območja razširjenosti vrst in habitatnih tipov, velikost populacij, velikost in stanje habitatov vrst oz. habitatnih tipov, specifične strukture in funkcije habitatnih tipov ter obete za prihodnost. Na podlagi teh ocen smo za vsak habitatni tip in vrsto v biogeografski regiji določili končno oceno stanja ohranjenosti. Poleg obrazcev (izpolnili smo

jih 427 za 61 habitatnih tipov in 196 vrst) smo pripravili še 514 kart s prikazom območij razširjenosti in potrjene prisotnosti vrst in habitatnih tipov.

Po ocenah poročila je 43 % habitatnih tipov v ugodnem stanju, 28 % v neugodnem in prav toliko v slabem stanju. Najslabše so ocenjeni habitatni tipi sladkih voda in travnišč, kjer se je stanje v primerjavi z letom 2007 tudi najbolj poslabšalo. Pri vrstah jih ima 29 % ugodno oceno stanja, 40 % neugodno in 11 % slabo oceno stanja. Kar za petino vrst imamo premalo podatkov, da bi lahko podali oceno stanja. Pri vrstah je najslabše stanje ocenjeno pri dvoživkah ter travniških vrstah metuljev in nekaterih kačjih pastirjih. V primerjavi z letom 2007 se je povečal delež vrst v ugodnem stanju pri ribah in plazilcih. Vendar pa je ta sprememba predvsem zaradi novo pridobljenih podatkov in drugačne metode ocenjevanja in ne zaradi dejanskih sprememb v naravi. V okviru priprave poročila so se zbirali tudi podatki o pritiskih in grožnjah, ki vplivajo na oceno stanja. Med najpogostejšimi so neprimerna kmetijska raba in antropogeno urejanje vodnih ekosistemov kar se odraža tudi v slabo ocenjenih habitatnih tipih in vrstah, ki so vezane na kmetijsko rabo in vodne ekosisteme.

Primerjava rezultatov letošnjega poročila s poročilom iz leta 2007 kaže, da se tudi v Sloveniji vse bolj oddaljujemo od krovne cilja strategije biotske raznovrstnosti EU, po kateri naj bi se do leta 2020 zaustavilo izgubljanje biotske raznovrstnosti in slabšanje ekosistemskih storitev.

POSVET 2013

Primož Glogovčan

Letošnji Posvet z naslovom **Pregled upravljanja območij Natura 2000** je potekal 13. novembra na Gospodarskem razstavišču Ljubljana.

Uvodoma je direktor Zavoda RS za varstvo narave dr. Darij Krajčič poudaril pomen sodelovanja naravovarstvenikov in strokovnjakov drugih področij (sektorjev) pri upravljanju in ohranjanju narave kot celote. Kot eno ključnih dejanj države Slovenije v letu 2013 je izpostavil dopolnitev območij Natura 2000.

Številni obiskovalci (okoli 150) so nato prisluhnili strokovnjakom iz Zavoda RS za varstvo narave, Ministrstva

za kmetijstvo in okolje in drugih sektorjev, ki so opisali upravljanje Natura 2000 območij v preteklem obdobju in usmeritve za prihodnje delo na teh varovanih območjih. Med posameznimi predstavitvami je bilo dovolj časa namenjenega razpravi, v kateri so poslušalci izrazili številne pohvale in kritike za preteklo upravljanje Natura 2000 območij. Na posvetu so bili razstavljeni tudi posterji različnih institucij (ZRSVN, zavarovana območja, IZVRS, ZGS...) ki so prikazali raziskave in dejavnosti povezane z upravljanjem Nature 2000.

Organizacijsko in strokovno odlično pripravljen posvet nam je podal z opisom preteklega šestletnega upravljanja Natura 2000 območij in marsikatero kritično pripombo nanj pomembno informacijo za delo na teh območjih v prihodnje.

Udeleženci posveta 2013

NARAVNI REZERVAT ZELENCI DOBIL NOVO UREDBO IN ODLOK O ZAVAROVANJU

Metod Rogelj

Naravni rezervat Zelenci je dobil novo uredbo in odlok o zavarovanju. Gre za identična pravna akta, prva, ki sta bila na Gorenjskem sprejeta v sodelovanju države (Ministrstva za kmetijstvo in okolje) ter občine (Kranjska Gora). Vsebinsko rezervatu, ki je zavarovan od leta 1993, dokumenta nista prinesla bistvenih novosti. Nekoliko se je spremenila meja rezervata, varstveni režim ostaja skoraj isti, postavljen pa je novi upravljavec – režijski obrat, ki ga ustanovi Ministrstvo za kmetijstvo in okolje.

Zelenci iz zraka

Akta o zavarovanju, ki sta bila pripravljena ob dobrem sodelovanju Ministrstva, Občine in ZRSVN, določata tudi razdelitev pristojnosti za vzdrževanje in upravljanje ter pripravo petletnih delovnih načrtov upravljavca. Slednji so praktično že pripravljene, saj smo v okviru projekta Wetman istočasno pripravili Načrt upravljanja Zelencev.

Načrt, ki je bil pripravljen tudi s sodelovanjem lokalne javnosti, določa osnovno strategijo razvoja Zelencev, ki jo razvije do natančnih ukrepov upravljanja z določenimi nosilci in časovnico. Uredba in odlok sta bila pripravljena ob dobrem sodelovanju Ministrstva, Občine in Zavoda. Kolegom Območne enote Kranj in projekta Wetman se za konstruktivno sodelovanje pri pripravi Načrta upravljanja lepo zahvaljujem.

IMPAC 3 - 3. SVETOVNI KONGRES MORSKIH ZAVAROVANIH OBMOČIJ

mag. Robert Turk

Po prvih dveh, ki sta gostovala v Avstraliji in Združenih državah Amerike, se je 3. Svetovni kongres morskih zavarovanih območij – IMPAC 3 zgodil tako rekoč pred vrati, na obrežju Sredozemskega morja, v francoskem mestu Marseille. Pri organizaciji posameznih delavnic in dogodkov, ki so se odvijali v sklopu kongresa je aktivno sodelovalo tudi združenje sredozemskih morskih zavarovanih območij, katerega ustanovni član je Zavod RS za varstvo narave.

Osrednji cilj tretje izvedbe kongresa je bil prispevati k uresničevanju strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti, sprejete na zadnjem srečanju držav podpisnic Konvencije o biotski raznovrstnosti oz. natančneje k uresničevanju Aichi ciljev. Med slednjimi je nedvomno najbolj izpostavljen cilj 11, ki govori o vključitvi najmanj 10% svetovnih morij in oceanov v zavarovana območja oz. v območja na katerih se izvajajo ukrepi namenjeni ohranjanju biotske raznovrstnosti.

Spremljevalni program kongresa

Delo na kongresu se je odvijalo na zelo različne načine, od plenarnih zasedanj in delavnic do ti. razgovorov ob kavi (knowledge café), projekcij filmov, predstavitvi publikacij ipd. Osnovne teme, obravnavane na kongresu so bile: **znanost in znanje za učinkovito upravljanje zavarovanih območij, orodja za uresničevanje varstvenih namembnosti in izvajanja nadzora, upravljanje (governance), sodelovanje in vključevanje gospodarstva oz. industrije ter regionalni pristopi k ohranjanju morskega ekosistema.** Prav v okviru slednjega je največ aktivnosti izvedlo tudi združenje MedPAN, vključno s posvetom, na katerem je bilo med drugim predstavljeno tudi stanje, možnosti in priložnosti za oblikovanje mreže morskih zavarovanih območij v Jadranskem morju. Kongres je bil vsekakor pomemben dogodek, ki je ponovno izpostavil nujnost drugačnega

pristopa k izkoriščanju naravnih virov morij in oceanov, nujnost oblikovanja ustreznih območij ohranjanja biotske raznovrstnosti v območjih izven nacionalne jurisdikcije kakor tudi potrebo po pospešenem delovanju v smeri uresničevanja cilja 11. Pri slednjem velja poudariti, da ne gre le za zavarovanje in učinkovito upravljanje z najmanj 10% površine morij in oceanov, pač pa tudi zato, da morajo te površine zagotavljati ohranjanje ekosistemskih uslug ter enakost in pravičnost pri rabi virov. V zvezi z Jadranskim morjem velja poudariti, da stanje v nobenem primeru ni zadovoljivo in da bi jadranske države preprosto morale narediti korak v smeri uresničevanja sprejetih obveznosti. Te se ne nanašajo le na CBD in Barcelonsko konvencijo pač pa tudi na evropsko direktivo o morskem strategiji.

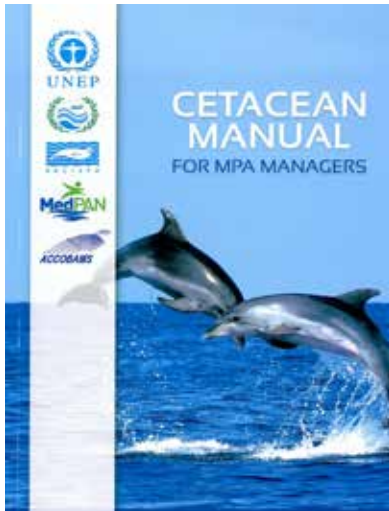
Potekale so številne razprave

Po zaključku kongresa, je na pobudo francoskega ministra za ekologijo, trajnostni razvoj in energijo, na Korziki potekala ministrska konferenca, na katero so bili povabljeni predstavniki 130 držav ter vseh najpomembnejših mednarodnih organizacij, katerih aktivnosti so povezane z morji in oceani. Udeleženci srečanja, so poudarili nesprejemljivost dejstva, da morska zavarovana območja vključujejo le 3% površine svetovnih morij in oceanov, pri čemer je le 0,6% takih, kjer so vse človekove dejavnosti prepovedane. V zvezi s tem so med drugim poudarili nujnost pospešenega ustanavljanja zavarovanih območij in sprejemanja drugih ukrepov, namenjenih ohranjanju biotske raznovrstnosti in ekosistemskih uslug, posebej v območjih izven nacionalne jurisdikcije. Zelo dobra novica z ministrskega srečanja na Korziki je najava Francije, Kneževine Monako in Tunizije o ustanovitvi posebnega sklada (trust fund), namenjenega financiranju sredozemskih morskih zavarovanih območij, za kar se je zadnja leta intenzivno zavzemalo tudi združenje MedPAN.

MORSKI SESALCI – PRIROČNIK ZA UPRAVLJAVCE MORSKIH ZAVAROVANIH OBMOČIJ

mag. Robert Turk

V okviru sodelovanja med dogovorom ACCOBAMS (www.accobams.org) o varstvu morskih sesalcev v Sredozemskem in Črnem morju, združenjem upravljavcem sredozemskih morskih zavarovanih območij (MZO) - MedPAN (www.medpan.org) ter regionalnim centrom za zavarovana območja in biotsko raznovrstnost RAC/SPA, ki deluje v okviru

Barcelonske konvencije (www.rac-spa.org), je bila pred kratkim izdana publikacija Morski sesalci – priročnik za upravljavce morskih zavarovanih območij (Cetacean Manual for MPA Managers). Večina sredozemskih MZO sicer ni bila ustanovljena izključno zaradi varstva morskih sesalcev, vsekakor pa lahko ta območja pomembno prispevajo k njihovu varovanju.

Prav tako pa lahko prisotnost delfinov in kitov pomembno poveča prepoznavnost MZO in obenem izboljša možnosti za njegovo učinkovito upravljanje. Izdani priročnik vsebuje med drugim ključne informacije v zvezi z varovanjem morskih sesalcev, spremljanjem populacije in ravnanjem v primeru nasedlih, poškodovanih ali mrtvih osebkov, v zvezi z upravljanjem interakcij med sesalci in človekovimi aktivnostmi na morju in nenazadnje v zvezi z ozaveščanjem javnosti in organizacijo aktivnosti, namenjenih spoznavanju morskih sesalcev (opazovanje na morju ali whale watching ipd). Razveseljuje tudi dejstvo, da je med soavtorji priročnika tudi Tilen Genov, predsednik nevladne organizacije Morigenos - slovensko društvo za morske sesalce.

NOVE OZNAČITVE V RAKOVEM ŠKOCJANU

mag. Alja Grošelj

Rakov Škocjan je eno prvih zavarovanih območij v Sloveniji in zelo priljubljen cilj šolskih, strokovnih in nedeljskih izletov. Zadnja leta skozi naravovarstvene akcije in v sodelovanju z Zavodom za gozdove Slovenije, Občino Cerknica in Notranjskim regijskim parkom izboljšujemo varnost, orientacijo in usmerjanje obiskovalcev tega kraškega bisera. Zadnja pridobitev so štiri izhodiščne table za učno pot z osnovnimi informacijami o območju. V naslednjem letu se bomo posvetili tudi doživljanju in izobraževanju saj nas čaka še prenova vsebinskih tabel ob celotni trasi.

Obnovljene table

POZOR, AKCIJA!

Mateja Nose Marolt in Tina Trampuš

Na Zavodu imamo veliko različnih znanj in vedenj, pa tudi pri prenosu informacij in veščin med enotami nam gre vedno boljše. Tako sva dobili nalogo, da pripraviva izobraževalno delavnico na temo komuniciranja. Predvsem za tiste, ki se na tem področju niso še nič (ali skoraj nič) usposabljali. Delavnico, ki smo jo izvedli sredi oktobra, sva načrtovali v bolj interaktivni verziji – taki torej, da predavateljice (sodelovala je tudi Mateja Kocjan) nismo le predavale, ampak, da so udeleženci aktivno sodelovali. Imeli smo torej pravo, delovno, delavnico torej. Pa ne le delovno, temveč tudi igrivo. Kaj ne pravijo, da se "otroci" največ naučij(m)o skozi igro?

Že ob prihodu sva od udeležencev želeli zvedeti, kaj pričakujejo od tega dne. Večina si je želela novih znanj, veščin, metod dela, nekateri izmenjave izkušenj, pa tudi dobrega počutja in trdega dela. Kot vsi "ta pravi" deležniki, so tudi udeleženci delavnice vstopili v tokratni proces komuniciranja s celo paleto pričakovanj.

Direktorjev pozdravni govor je postregel s komunikacijsko / tehnološko novostjo. Ker je bil direktor na službeni poti, smo govor vnaprej posneli, ter ga predvajali na srečanju. Sledila je »Igra v štirih dejanjih«, v kateri smo spoznali **Igro in kako jo igramo** (osnove komuniciranja), **Zakaj ne (z)moremo sami** (vključevanje deležnikov), da **Če jih ne bomo mi, bodo oni nas** (sodelovanje z mediji) ter zakaj in kako **Provociramo in razsvetljujemo** (to in ono o interpretaciji). Sledila je **Akcija** (delo v skupinah), kjer so udeleženci prevzeli glavne vloge in obravnavali 4 zanimive teme - vse vezane na aktualno delo Zavoda (od problematike netopirjev in travšč, do aktivnosti s kmetijskim sektorjem na Ljubljanskem barju in turizmom na Pohorju). Vse teme so seveda tesno povezane s komuniciranjem, kot večina (če ne kar vse) aktivnosti Zavoda, na čemur je bil tudi tokratni poudarek. Sledili je **Nastop** (prikaz dela skupin), kjer so imeli udeleženci možnost, da zablestijo pod žarometi.

Udeleženci izobraževanja o komuniciranju

Trideset udeležencev je ob koncu sklenilo, da je bil dan intenziven in dinamičen ter da bo pripomogel k boljši kvaliteti dela na Zavodu. Zato so taka izobraževanja dobrodošla in potrebna tudi v prihodnje. Obe se s tem zelo strinjata, zato že pripravljamo scenarij za izobraževanje v letu 2014. (Razpis za avdicijo bo objavljen pravočasno.)

Vsi igralci, ki tokrat niste bili vabljeni na prizorišče, si lahko poročilo in predstavitev ogledate na povezavi X:\Porocila_Izobrazevanja_Posveti\Komunikacija\Delavnica_komuniciranje_2013.

Med gradivi ne spreglejte posnetka prave prav igre (z delovnim naslovom "Na travniku"), kjer so igralci udejanjili najine pozive h kreativnosti in poglobitvi v motivacijo deležnikov. S tem so dokazali, da z igro in sproščenim pristopom strokovnost nikakor ne izgubi, morda prej nasprotno. Zato, kot za vse druge prispevke v Igri, se vsem iskreno zahvaljujemo.

Z LOPATAMI IN MOTIKAMI NAD DRAGULJE

Tanja Košar

Ne, nismo bili v rudniku diamantov in tudi nismo ropali draguljarn. Z lopatami in motikami smo bili pod Lisco, ki na pobočjih skriva veliko dragocenosti. O njih nam je pred vihtenjem orodja predeval Dušan Klenovšek, ko smo se zjutraj v Tončkovem domu na Lisci zbrali seniorji Planinskega društva Liska Sevnica, kolegi iz Zavoda za gozdove Slovenije ter Kozjanskega parka in midva z Jurijem z Območne enote Celje.

Delovne vneve na akciji ni manjkalo

Opojna zlatica, gostocvetni kukovičnik, ozkoustna močvirnica in številne druge vrste kukavic, rumeno cvetoče lilije in pisani travniki so le nekateri od draguljev, ki uspevajo na pobočjih Lisce. Naša pozornost tega dne je bila namenjena navadni mastnici, ki ima nahajališče na območju povrne kotanje pod Joštom. Dušan jo je tukaj opazil pred leti in njegovo odkritje je tudi v strokovnih krogih zbudilo precejšnje zanimanje. Ob odkritju je rasla na sicer omejeni, vendar nekajkrat večji površini kot danes. Spiranje materiala z gozdne vlake, ki je bila priročna tudi za dovoz materiala pri obnovi objektov na Joštu pod Lisco, je namreč v povzročilo vsako leto globlje zasipanje kotanje.

V naravovarstveni akciji smo si zadali nalogo, da odstranimo nanese material in prodirajočo drevesno vegetacijo, odvodni kanal z vlake pa poglobimo in vodo speljemo mimo kotanje v grapo. Akcija je glede na zadano nalogo uspela! Kako pa bo uspelo navadni mastnici ponovno naseliti površino kotanje, bomo ugotavljali čez nekaj let. Na koncu akcije smo se dogovorili, da se naslednje leto ljubitelji draguljev Lisce spet dobimo, ker dela za krampe, lopate in motike še ne bo zmanjkalo.

ČISTILI IN ZAPIRALI SMO

Martina Stupar

Kdor pričakuje članek na temo političnih, finančnih ali drugačnih afer bo razočaran. Res pa je, da smo čistili in zapirali. In to ne sami, na pomoč so nam pristopili Društvo za raziskovanje jam Ljubljana, jamarsko društvo Kraški leopardi, občina Tolmin, občina Miren Kostanjevica ter domačini s Šentviške planote in s Krasa.

Najprej je bila izvedena akcija **zaprtja jame Krasnica** pri vasi Pečine na Šentviški planoti. Jama je tipsko nahajališče ozko endemične vrste oz. podvrste jamskega hrošča krešiča – brezokca iz rodu Anophthalmus in je zaradi tega izjemnega znanstvena pomena. Zaradi redkosti pa je ta jamski brezokca med zbiralci jamskih hroščev zelo zaželen in iskan. Predvideva se, da je jama zaradi prepogostega nastavljanja pasti za hrošče že favnistično osiromašena. Na pobudo in opozorilo mag. Slavka Polaka, da so bili v jami nelegalno nabrani primerki, smo v sodelovanju z občino Tolmin, ki je akcijo tudi finančno podprla izvedli postavitev vrat-rešetk na vhod. En ključ hranimo mi, drugega pa v krajevni skupnosti Pečine, kjer so dobro seznanjeni z vsemi podrobnostmi. Druga akcija je bila financirana iz sklada za intervencije.

Obnovili smo vrata-rešetke na Jami pod Pečino, sicer bolj poznani kot **Leopardova jama**. Ker jama sodi v prvi varstveni režim – zaprta jama in je obisk jame mogoč samo z dovoljenjem ministrstva, smo po obvestilu s strani občine Miren Kostanjevica in jamarskega društva Kraški leopardi, da je rešetka poškodovana takoj ukrepali. Na jami so sedaj obnovljena in pritrjena vrata, ki onemogočajo neželjene obiske.

Jamarji ob Jackovem breznu

Čistili pa smo **Jakcovo brezno na Krasu**. Pravzaprav so vse opravili člani Društva za raziskovanje jam Ljubljana in domačini iz Hruševice, ki so s traktorsko prikolico odpadke pomagali voziti od brezna do kontejnerja, ki je stal na koncu vasi. V breznu so bili predvsem železni kosovni odpadki manjši delež komunalnih odpadkov. Jamo so vnovič izmerili in meritve so prvotnih 8 m rovov podaljšale jamo na 35 m. Smisel čiščenje jam ni le v odstranjevanju za okolje in videz negativnih odpadkov, temveč tudi v promociji čistega okolja, ki ga lahko zagotovijo le domačini, kar so na konkretnem primeru tudi pokazali.

SREČANJE GOZDARJEV ZRSVN V KOČEVSKIH GOZDOVIH

Boštjan Kopic

V oktobru 2013 smo s predstavniki ZGS, OE Kočevje pripravili terensko delavnico v sklopu prijavitelnega projekta LIFE Kočevsko pod pokroviteljstvom projekta PUN2000. Namen delavnice je bil spoznati problematiko tarčnih kvalifikacijskih vrst na območju Natura 2000 Kočevsko ter potrebnih ukrepov za izboljšanje njihovega stanja.

Najprej smo se ustavili na kočevskem polju, ob jami v Klinji vasi. Problem onesnaževanja podzemnega sveta, ki vključuje nelegalno odlaganje odpadkov ter nenadzorovano uporabo gnojivke v kmetijstvu, je že dolgo znan na širšem območju Kočevske. Oboje ima dolgoročno negativen vpliv na kvaliteto podzemne vode ter s tem na podzemni habitat človeške ribice, kar se odraža v zmanjšanju njene populacije. Projekt predvideva poleg osveščanja lokalnega prebivalstva tudi sanacijo s čiščenjem onesnaženih jam, omejevanje dostopa do najbolj onesnaženih jam ter postavitev opozorilnih tabel.

Jezero v Kočevski reki in njegova okolica, je eden izmed redkih gnezditvenih in prehranjevalnih habitatov orla belorepca v Sloveniji. Številne neusmerjene aktivnosti (ribištvo, čolnarjenje, fotografiranje in rekreacija) na severnem delu jezera negativno vplivajo na njegovo prehranjevanje in gnezditveno uspešnost. S postavitvijo zimskega krmišča ter postavitvijo lesene ograje, ki bo zmanjšala motnje na jezeru, želimo izboljšati njegove prehranjevalne možnosti. S celostnim oblikovanjem pohodnih poti z opozorilnimi in usmerjevalno-informativnimi vsebinami, ki bo vključevala tudi postavitev opazovalnic in vzpostavitev nadzora nad gnezdom, bomo zmanjšali motnje človeka na njegovo gnezditveno uspešnost.

Ekocelica brez ukrepanja

V nadaljevanju smo si ogledali ožji habitat dveh močno ogroženih vrst, gozdnega jereba in divjega petelina. Primer gozda s primernimi grmovnimi strukturami za gozdnega jereba smo si ogledali v oddelku 29, GGE Gotenica. Slabšanje življenjskega okolja, pritisk plenilcev ter motnje s strani človeka so bistveni vzroki, da se ta vrsta čedalje redkeje opaža na širšem območju Kočevske.

Pod Goteniškim vrhom smo si ogledali opuščeno rastišče divjega petelina. Za celotno dinarsko populacijo je značilen nagel upad populacije. Glavni vzroki so predvsem zmanjševanje prehranjevalnega habitata, povečan pritisk s strani plenilcev, neprimerna gozdarske in lovski praksa ter

človeške motnje. Ključni ukrepi za izboljšanje stanja populacij obeh vrst so povečanje prehranske baze, vzpostavitev primerne bivalnega habitata ter mirnih con, povečanje odstrela plenilcev ter prestavitvev oz. ukinitvev lovskih objektov na rastiščih. Primer neustrezno umeščene pasišča za divjad s strani lovcev smo si ogledali na območju Goteniškega vrha, znotraj cone divjega petelina. Na površini cca. 1 ha se je izkrčil gozd, zemljišče zmulčalo ter zasadilo z deteljo. Na jasi so lovci postavili prežo, redno pa jaso zalagajo tudi s svežo krmo (tropinami). Osnovanje takšnih krmišč znotraj širših rastišč divjega petelina ima izrazito negativen vpliv na vrsto, saj dodaten vnos hrane privablja plenilce gnezd (divje prašiče, kune, male zveri) ter konkurente za prehrano (jelenjad).

Koliševka s sovjo steno

Bistven pogoj za ohranitev dveh duplarjev, belohrbtega in triprstega detla je zagotovitev zadostne količine mrtvega lesa, ki ga v kočevskih gozdovih primanjkuje. Ključni ukrep za zagotovitev tega je dopolnitev obstoječe mreže ekocelic brez in z ukrepanjem. V ekocelicah z ukrepanjem pa je predvideno povečanje deleža odmirajoče in odmrle mase listavcev v sestojih v obnovi z obročkanjem posameznih nadstojnih dreves. Na robnih conah obstoječih gozdnih rezervatov pa se prednostno umeščajo ekocelice brez ukrepanja. Eno takšnih smo si ogledali tudi v oddelku 36, GGE Draga. V ekocelici se nahaja tudi medvedji brlog. Zaradi velikega deleža odmirajočih jelk, ekocelica predstavlja ugoden prehranjevalni in gnezditveni habitat za triprstega detla.

Kot zadnjo točko smo si ogledali koliševko mraziščnega značaja, ki jo obdaja dinarski jelovo - bukov gozd, s Sovjo steno. Koliševka je del gozdnega rezervata Medvedjak. Nahaja se v GGE Draga, oddelek 40C. Zanimiva je iz geomorfološkega in ekosistemskega vidika. Izbira in umeščanje ukrepov znotraj gozdnate Kočevske, ki so bistveni za izboljšanje stanja določenih živalskih vrst, so že nekaj let del rednega usklajevanja med naravovarstveno in gozdarsko stroko v postopku priprave naravovarstvenih smernic za gozdnogospodarske načrte gozdnogospodarskih enot.

Udeleženci so se seznanili s posebnostmi območja ter z njimi povezanimi problemi na katere se osredotočamo vsakodnevno. Terenska delavnica je potekala v sproščenem vzdušju, ki jo je nepričakovano, na veliko navdušenje prisotnih popestrilo tudi bližnje srečanje z medvedom tik pod Goteniškim vrhom.

INTERVENTNA ODSTRANITEV ORJAŠKEGA DEŽENA NA BLOKAH

mag. Lara Jogan Polak

Orjaški dežen (*Heracleum mantegazzianum*) je tujerodna rastlina, ki izvira iz zahodnega Kavkaza. V višino lahko zraste dva do tri metre, listi pa imajo premer 80 in več cm. Zaradi izjemne velikosti se je orjaški dežen v Evropi že v 19. stoletju uveljavil kot okrasna rastlina. Gojili so ga v botaničnih vrtovih in na velikih posestvih, od koder je »pobegnil« v naravo. Šele kasneje so se začeli zavedati njegovih škodljivih vplivov. Orjaški dežen lahko preraste obsežne površine, na katerih z velikimi listi zasenči spodnje plasti in onemogoči rast domorodnim rastlinam. Še veliko resnejši so njegovi vplivi na zdrave ljudi. Rastlinski sok orjaškega dežena vsebuje snovi, ki na koži, ko je ta izpostavljena soncu, povzročijo burno alergijsko reakcijo (fotodermatitis). Koža pordni in začne srbeti, v dveh dneh se razvijejo mehurji, ki se počasi celijo in za njimi ostanejo več let vidne škrlatne brazgotine. Če rastlinski sok zaide v oči, povzroči začasno ali trajno slepoto. Nevaren rastlinski sok je v vseh delih rastline in lahko zaide na kožo takoj, ko se dotaknemo rastline, še posebej, če prelomimo steblo ali liste.

V sodelovanju z Zavodom Symbiosis smo septembra letos na Blokah izvedli interventno odstranitev orjaškega dežena, ki je bil avgusta naključno najden ob cesti Velike Bloke – Krampilje. Manjše nahajališče je bilo k sreči odkrito v zgodnji fazi širjenja. Rastline so letos najbrž prvič cvetele, kar ob dejstvu, da ena sama rastlina proizvede več kot 20.000 semen, pomeni veliko nevarnost širjenja. Orjaški dežen ima zelo močno koreniko, iz katere rastline ponovno poženejo, zato je njena odstranitev zahtevna. Rastlin ne moremo le porezati, temveč je treba iz tal izkopati tudi večji del korenike. Seveda se moramo pri tem dobro zaščititi (gumijaste rokavice, zaščitna obleka, vizir za zaščito obraza), da strupen rastlinski sok ne zaide na kožo ali v oči.

Orjaški dežen in njegovo odstranjevanje

Z objavo članka v Bloškem koraku smo krajane pozvali, da nas opozorijo na morebitna nova nahajališča orjaškega dežena na Blokah. V naslednji sezoni načrtujemo temeljit pregled terena v okviru spremljanja stanja naravnih vrednot za ugotovitev morebitnih novih nahajališč orjaškega dežena na Bloški planoti. Jeseni očiščeno nahajališče bomo spremljali tudi v prihodnjih letih, saj lahko iz semen vzkljujejo nove rastline. Po potrebi bomo odstranitev orjaškega dežena na Blokah interventno izvajali tudi v naslednjih sezonah.

BO VEČ MIRU NA JELOVICI?

Davor Krepfl

Na podlagi rezultatov projekta Monako, smo letos jeseni kot sklepno dejanje projekta, v sodelovanju z Zavodom za gozdove OE Bled za motoriziran promet zaprli del gozdov na Jelovici, ki predstavlja zimski in letni habitat divjega petelina ter gozdnega jereba. Območje je veliko približno 1700 ha, v njem je pet aktivnih rastišč divjega petelina ter številna stanišča gozdnega jereba. Na podlagi popisov obeh ptic, smo na desetih gozdnih cestah, ki vodijo v notranjost območja, postavili cestne znake, ki prepovedujejo vožnjo za motorna vozila v obe smeri, z izjemo za lastnike zemljišč in gospodarjenje z gozdom. Predlog novega režima prometa na tem območju smo skupaj z Zavodom za gozdove predstavili na javni predstavitvi, ki so se je udeležili lastniki zemljišč in ostala zainteresirana javnost. Na podlagi pripomb je Zavod za gozdove dopolnil predlog režima prometa. Od lastnikov zemljišč smo pridobili ustrezna soglasja. Znake smo postavili tik pred snegom, ki je zvečer istega dne že pobelil Jelovico.

Postavitev signalizacije na Jelovici

Ker se zavedamo, da je upoštevanje režima prometa odvisno od delovanja nadzornih služb ter širše informiranosti javnosti bomo v nadaljevanju pripravili še tiskovno konferenco, novi režim prometa pa bomo predstavili tudi v občinskih glasilih ter na Zavodski internetni strani. Z nadzornimi službami (v tem primeru je to pristojna gozdarska inšpekcija) sodelujemo od začetka priprave novega režima prometa, njihove predloge smo vključili v samo izvedbo ter se dogovorili za določeno učinkovitost ukrepanja. Naredili smo prvi korak, sedaj pa upamo, da bo zadeva stekla in da bo v naslednjih letih na tem območju malo manj gobarjev in ostalih rekreativcev, ki se sprehajajo po gozdovih in pri tem vede ali nevede plašijo kvalifikacijske vrste.

O KLIFIH PO ANGLEŠKO

mag. Barbara Vidmar

V kraju z neizgovorljivim imenom (Llandudno), v deželi Wales na skrajnem vzhodnem koncu Otoka, kamor sem prispela po celodnevem potovanju tipa: avto, letalo, vlak, podzemna, vlak, vlak, vlak, taksi, sem se udeležila **simpozija o obalnih klifih** (Coastal Cliffs and lake Bluffs Symposium), ki sta jo organizirala Liverpool Hope University in Natural Resources

Wales. Slednja je nekakšen križanec med okoljevarstvenim in naravovarstvenim sektorjem, saj upravlja z naravnimi viri (obala, gozd), hkrati pa skrbi za varstvo narave (habitati, vrste).

Mednarodni simpozij (Anglija, Wales, Severna Irska, Škotska, Romunija, Malta in Slovenija) je bil posvečen predvsem obalnemu klifom, ki so v primerjavi z obsežno raziskanimi in v literaturi obdelanimi obalnimi mokrišči, peščinami in prodnatimi obalami, slabo raziskani. Izhajali smo iz dejstva, da so obmorski klifi zelo pomembna obalna formacija po vsem svetu, saj so osnova za izredno pestrost, tako iz vidika vegetacije, ki obsega od vegetacije puščavskega tipa (večino življenjskega cikla preživi v obliki semen), do gozdov s kompleksnimi živalskimi združbami, torej tudi iz vidika favne. Poleg tega spadajo klifi med habitate, ki so najmanj izpostavljeni človeškemu vplivu in kot taki so pravi biseri ohranjene narave. Razumeti in pravilno ovrednotiti pomen teh območij, opredeliti njihovo upravljavsko specifikko iz vidika rabe, kakor tudi opredeliti vpliv klimatskih sprememb, je bil osnovni izziv simpozija.

Skoraj vsa zgoraj naštetih izhodišč sem zajela tudi sama v prispevku z naslovom »Botanical and nature conservation evaluation of Strunjan sea cliffs«, v katerem sem na simpoziju predstavila posebnosti in rezultate raziskave na Strunjanskem klifu. Glede na tisoče kilometre angleških klifov, vseh vrst, odpornosti in stopenj kompleksnosti, se me je loteval podoben občutek, kot ga ima recimo mravlja proti slonu, a je le-ta, potem ko so prisotni prispevku z zanimanjem prisluhnili, kmalu izginil. V kasnejši debati so pojasnili, da je fliš velika zanimivost tudi za njihove razmere. Poseben izziv je bil odkrivati skupne točke kljub nekaterim bistvenim razlikam: ocean proti zaprtemu morju, različen vpliv morskega pršenja, neskončna zaledja klifov proti ozkim robovom slovenskih, izredno sofisticirane raziskave erozije in umikanja klifov v 3D tehniki proti preprostim ocenam, obsežne raziskave favne in flore proti popolnoma neraziskani favni in malo raziskani flori, kompleksni naravovarstveni statusi, dovršeni upravljavski sistemi, ki temeljijo na privatni lastnini upravljavcev ... Omembe vredno je tudi dejstvo, da so območja klifov v Angliji med drugim opredeljena tudi kot Areas of outstanding natural beauty (AONB), ki je kar pomembna naravovarstvena kategorija, v primerjavi z našimi povsem zanemarjeni lepnotnimi oz. krajinskimi vidiki.

Great Orme s strani zglada kot prazgodovinska morska pošast, zato se tudi tako imenuje

O lepoti, naravovarstvenem pomenu, kakor tudi o upravljavskih tegobah in radostih na angleških klifih smo se prepričali tudi na terenskih ogledih, kjer smo se osebno srečali s pastirjem in njegovima pomočnikoma na štirih nogah ter z veliko čredo ovac tipičnih valižanskih pasem, in tako spoznali enega od načinov upravljanja z vegetacijo. Spoznali smo še, kako zaradi najpomembnejšega ptiča (presenetljivo to ni ena od karizmatičnih morskih vrst, ampak planinska vrana), ki za prehranjevanje potrebuje gole travnate površine, nadzirano zažigajo goste resave. Iz varnega zavetja informacijskega centra, ki sicer stoji na skrajnem robu klifa, pa smo lahko opazovali življenje ptičev na strmih in nedostopnih pečinah povsem od blizu (s pomočjo kamer, ki jih z veliki napori postavijo v strme skale). Prepričali pa smo se tudi kako znana ornitološka kraljeva organizacija (RSPB) izvaja tako strokovne, kakor tudi gostinsko - prodajalske naloge, vse v okviru enotne celostne podobe (beri enotne uniforme, majice in čepice z logotipi, ki so celo na krožnikih in prtičkih v restavraciji informacijskega središča). Medtem je na dan tako prišla tudi pobuda z angleške strani o naslednjem simpoziju v Sloveniji. Kdo ve, če je uresničljiva.

Svetilnik na klifu South Stack (otok Anglesey)

POEZIJA O OSAPSKI UDORNICI

Tommasini se znašel je med klini,
stena bila je skoraj razstreljena,
z novimi rastlinami okrašena,
gnezda hudournikov z ognjemetom osvetljena,
kapniki iz višav pristali so na trdnih tleh,
vendar plezati ne more biti tak smrtni greh?

ali

KAJ NAS PRAVZAPRAV MUČI V OSPU IN KAKO NAPREJ

mag. Barbara Vidmar, OE Piran

Svetovno znana plezalna lokaliteta za ene, kompleksno mednarodno pomembno območje varstva narave s paletto vseh naravovarstvenih statusov, razen zavarovanja in upravljanja, za druge. Gre za problematiko, s katero se intenzivneje ukvarjamo že od leta 2008, ko smo Osapsko udornico obiskali na letni zavodski ekskurziji.

Po obravnavi in usklajevanju na strokovni skupini smo leta 2012 pripravili strokovni predlog za uvedbo pogodbenega varstva, ki pa žal ni doživel resnejše obravnave. Vendar je znana primorska trma, podkrepjena z občasnimi novicami raziskovalcev in obiskovalcev svetovno znane udornice (odlomljeni kapniki, uničene rešetke na vhodu v jamo, trganje tommasinijeve popkorese) pripomogla k temu, da smo v letu 2013 izvedli akcijo »Natančen posnetek stanja in pomena ter ogroženosti Osapske udornice z vidika ptic, botanike in geomorfologije«, kjer smo na podlagi sodelovanja med enotama (PI-MB) in inštitucijami (DOPPS, Univerza na Primorskem), številčno in prostorsko ovrednotili ogrožanje Osapske udornice in zarisali smer rešitev. Vprašanja, na katera nismo imeli odgovora, so bila med drugim: Ali je možno, da se v udornico vrne njena najbolj karizmatična gnezdilka velika uharica? Koliko plezalcev v povprečju obiskuje osapska ostenja in katere so posledice njihovih aktivnosti? Ali spoštujejo dogovorjene režime? Kaj pomeni dejstvo, da se na treh od petih rastiščih tommasinijeve popkorese na svetu pleza, in se torej odstranjuje rastlino s plezalnih smeri? Kako vrtanje novih klinov in lomljenje kapnikov zaradi prostega plezanja vpliva na geomorfološki vidik naravne vrednote? Ali so ti kapniki resnično tako redki in pomembni? Rezultati akcije so vsekakor presenetljivi in so nam odprli oči hkrati pa tudi številne nove naloge.

Stena v Ospu

Pri pticah nas je razveselila ugotovitev, da se število gnezdilcev kljub intenzivni plezalski aktivnosti ni spremenilo in je enako kot pred 13 leti. Velika uharica steno še uporablja, čeprav v njej več ne gnezdi, je pa zato odkrila »nadomestne habitate« za gnezdenje v bližini. Neposredno je zaradi plezanja ogroženo eno gnezdo sokola selca, kar bi se dalo rešiti s preprostim ukrepom zapore plezalne smeri nekaj mesecev na leto. V zvezi s tem že potekajo prvi razgovori s plezalci.

Večje težave so se pokazale drugje, saj so zaradi neurejenih dostopnih poti do stene izredno poškodovane redke polstepe rastlinske združbe na vznožju ostenja. Okolica je obremenjena z velikimi količinami človeških iztrebkov, saj na območju ni urejenih stranišč. Zaradi antropogenih pritiskov so se v udornici razbohotile številne invazivke, ki segajo tudi na najbolj odmaknjene predele stene, kar se je izkazalo za bolj problematično kot puljenje same t. popkorese zaradi plezalskih smeri, saj je populacija te rastline kar obsežna. Odlomljeni kapnikov se sicer ne da ponovno pritrditi na

steno, lahko pa se omeji nadelavo novih smeri na tem območju. To je le nekaj temeljnih ugotovitev, ki izhajajo iz intenzivnega sezonskega spremljanja stanja z vidika ptic, botanike in geomorfologije. Več si preberite v poročilih (Stanje, pomen in ogroženost Osapske udornice z vidika ptic; Botanično ovrednotenje Osapske udornice in Geomorfološko ovrednotenje Osapske udornice), ki so odložena na serverju.

Splošna ugotovitev bi bila: ni še vse izgubljeno, delo v Ospu pa se šele začinja. V naslednjem letu nameravamo pristopiti h konkretnim komunikacijskim aktivnostim z ustreznimi deležniki na terenu, ki bodo izhodišče za uspešno ukrepanje. Morda bodo tudi preprečile, da se za vaški praznik, ki sovpada z vrhuncem gnezditelne sezone za ptice, na vznožju ostenja izvede veliki ognjemet.

NOV PRODNI ZADRŽEVALNIK NA ZELENCIH

mag. Andreja Škvarč

Na projektnem območju Zelenci je bila v novembru dokončana gradnja novega prodnega zadrževalnika. Zadrževalnik stoji na Čošelnovem grabnu ob kolesarski stezi na južnem robu naravnega rezervata. Namen izgradnje zadrževalnika je bil preprečiti nadaljnje zasipavanje Zelencev s prodom, ki ga prinašajo hudourniki iz pobočij Julijskih Alp. Izvedba del se je začela s posekom dreves in grmovja, nadaljevala z gradnjo dostopne poti, ki bo v prihodnosti služila odstranjevanju plavin. Ko je bil omogočen dostop, so delavci najprej zgradili zadrževalni prostor, potem pa še uredili strugo hudournika. Vse ureditve so izvedene sonaravno z minimalno količino betona. Izgrajeni zadrževalnik ima 220 m³ zadrževalnega prostora, kar omogoča akumulacijo prodnih nanosov za približno šest povprečnih prodonosnih let. Prodni zadrževalniki na južnem robu Zelencev so bili načrtovani že v ureditvenem načrtu za naravni rezervat iz leta 1996, sedaj pa je v okviru projekta WETMAN prišlo do realizacije enega od njih.

Prodni zadrževalnik na Čošelnovem grabnu

ZAKLJUČENE OZNAČITVE PROJEKTHNIH OBMOČIJ

Mateja Nose Marolt in sodelavci projekta WETMAN

Eden izmed ciljev projekta WETMAN je dvig osveščenosti zainteresirane javnosti oziroma obiskovalcev pilotnih območij. V sklopu komunikacijskih aktivnosti smo tako na vseh projektnih območjih pripravili informativne table. Na manjših območjih (Planik in Vrhe) le eno tablo, na večjih pa je informacijskih tabel več.

Nova označitev na kalu Krivače

Ob kalih v Hrastu in Perudini ima glavno vlogo močvirna sklednica. Poleg tega lahko obiskovalci s pomočjo tabel dobijo informacije o nastanku in funkciji kalov ter kakšno zanimivost s tega prostora, ki so nam jih zaupali vaščani. Na območju Gornjega kala so table primerna dopolnitev infrastrukture za obiskovalce, saj smo zaradi lege in priljubljenosti Gornjega kala na tem mestu uredili parkirišče ter klopi in mize za obiskovalce.

Tudi na projektnem območju Zelenci smo obnovili in osvežili sklop tabel. Na petih novih informativnih tablah so zajeti različni vidiki enkratnosti in posebnosti Zelencev. Na opazovalnici lahko izvejo obiskovalci več o zanimivem geološkemu nastanku Zelencev ter o pojavu povodnih »vulkančkov« ter preko slike ekosistema spoznajo in tudi sami pozorneje opazujejo življenje v »tumfih«. Ob južnem parkirišču, kjer se v panoramskem pogledu najlepše vidi mokrišče Drni z vso svojo raznolikostjo, lahko obiskovalci s pomočjo slike na tabli prepoznajo različne tipe mokriščnih vegetacijskih tipov ter si preko slikovnih simbolov zapomnijo, zakaj vse so mokrišča pomembna. Ob pešpoti južno od mosta si lahko obiskovalci na fotografijah ogledajo bogato raznolikost oblik in barv zanimivih rastlinskih in živalskih prebivalcev Zelencev, med njimi številne vrste, ki so v Sloveniji redke in ogrožene. Ob kolesarski poti vzdolž južne strani naravnega rezervata stoji velika dvojna tabla, ki na kratko povzema glavne informacije o značilnostih in posebnostih Zelencev (pripravljena v slovenskem in angleškem jeziku). Poleg vsebinskih tabel so bile postavljene tudi table, ki označujejo robove naravnega rezervata, ter več usmerjevalnih tabel po krožni pešpoti. Ob jezercih smo postavili opozorilni znak o prepovedi hranjenja rib in ptic v jezercih, kar je bilo v preteklih letih opaženo kot pogosta navada obiskovalcev in s tem grožnja vodnemu ekosistemu. Ob kolesarski poti in pešpoti sta bili obnovljeni dve leseni klopici.

Označitve so postavljene tudi na Planiku in Vrheh. Za projektni območji Mura in Pohorje pa smo označitve le izdelali, postavili pa jih bomo ko bodo gradbena dela zaključena.

77 PUN DELAVNIC

Katja Logar, Barbara Kink

V okviru projekta PUN2000 smo na Zavodu RS za varstvo narave končali z delavnicami v sklopu akcije C.2, ki so potekale z izbranimi zunanji strokovnjaki. Na njih smo določili varstvene cilje in ukrepe za doseganje ali ohranjanje ugodnega stanja po Natura 2000 območjih za posamezne skupine vrst in habitatnih tipov. Od prvih delavnic, ki so se začele aprila, smo izvedli kar 77 delavnic.

Za vsako kvalifikacijsko vrsto ali habitatni tip smo določili metodologijo risanja conacije. Cone pridno rišemo, trenutno jih imamo že več kot 900. Rezultati delavnic bodo predstavljali prilogo Osnutka programa upravljanja območij Natura 2000. Na delavnicah smo pridobili ogromno novih informacij, ki nam bodo v pomoč pri nadaljnjem delu in poglobili sodelovanje z zunanji strokovnjaki.

PROSTOVOLJNO ČIŠČENJE POHORSKIH PLANJ V PROJEKTU ALPA

Romana Muškatevc

Na poti do službenih in osebnih uspehov je pomembno, da ob tebi stojijo ljudje, ki te imajo radi, te spodbujajo in bodrijo. Pomembno je, da v lokalnem okolju spodbujamo posameznike, ki imajo naravo radi, in so zanjo pripravljeni tudi kaj storiti. Zahvala in podpora je še bolj pomembna takrat, ko delo opravljajo prostovoljci. Takšni ljudje so prišli na akcijo čiščenja Pohorskih planj na mrzel dan. Nista jih ustavila niti megla in dež.

Akcija je bila izvedena drugo oktobrsko soboto, s pričetkom ob 8:30 uri pred hotelom Planja. Udeležilo se je rekordno število ljudi - prišlo je 48 prostovoljcev. Sodelovali so sodelavci Zavoda RS za varstvo narave, Zavoda za gozdove RS, občina Zreče in Mislinja, podjetja Unior, veliko prostovoljcev je prišlo iz Planinskega društva Zreče in pašne skupnosti Rogla, ostali prostovoljci pa so bili člani različnih društev iz občine Zreče in Mislinja. Posebna zahvala ob neverjetni organizaciji gre Štefanu Posiloviču iz Občine Zreče, za organiziran avtobusni prevoz iz Zreč in nazaj. Srečanje skupin in uvodni pozdravi so se odvijali na zbirališču, kjer so bili tudi podani napotki za delo v skupinah in razdeljene delovne rokavice. Zbrane so pozdravili dr. Mirjam Dular, vodja projekta ALPA, Štefan Posilovič iz Občine Zreče ter Simona Kaligarič, vodja območne enote ZRSVN Maribor. Udeležencem je bil predstavljen naravovarstveni

pomen planj in aktivnosti projekta ALPA, ki so usmerjene v revitalizacijo planinskih pašnikov.

Udeleženci smo se razporedili v štiri delovne skupine, ki so jih vodili člani projektne skupine ALPA. Čistili smo sečne ostanke, ki so ostali na travišču po izvedeni sečni in spravilu. Prostovoljci smo jih zlagali, nosili in grabili na kupe, ki jih bo kasneje pobral in s travišč odpeljal pravilni stroj. Pri odstranjevanju sečnih ostankov, so sodelovali tudi traktoristi s prikolicami, vendar je bilo zaradi razmočenega terena njihovo delovanje omejeno. Prostovoljna akcija se je, zaradi močnega dežja, zaključila kakšni dve uri prej kot je bilo načrtovano. V akciji je bilo očiščenih približno 1 ha površin. Vsi udeleženci smo nato odšli do hotela Planja, kjer so se organizatorji zahvalili udeležencem, jih povabili na prihodnje prostovoljne akcije in jim v znak zahvale podelili majice z logotipom projekta Alpa. Sledilo je zaključno fotografiranje in sproščeno druženje.

Slabo vreme številnih prostovoljcev ni prestrašilo

Stkane vezi ob tako uspešni akciji je potrebno vzdrževati še naprej. Vedeti je potrebno, da se ob takšni prostovoljni akciji naredi veliko za naravo in tudi za osebno rast. To rast pa je potrebno negovati in skrbeti, da bo udeležencev na takšnih akcijah še več.

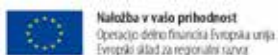
PROJEKT AMC PROMO BID V CILJNI RAVNINI

Sonja Rozman, Sara Strajnar

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

Naložba v vašo prihodnost
Operativni program Evropska unija
Evropski sklad za regionalni razvoj

Projekt Amc Promo Bid se končuje in tako so bile naše glavne aktivnosti v zadnjem obdobju projekta namenjene zbiranju in prikazu končnih rezultatov širši strokovni in laični javnosti. Tako smo se odzvali povabilu projekta Thuja 2 in na **simpoziju Tujerodne vrste – stanje, vplivi in odzivi**, predstavili naše skupne rezultate s tremi prispevki, eno predavanje o Priporočilih za širjenje avtohtonih medovitih rastlin in zatiranje invazivk in dva posterja. Na posterjih smo predstavili

naše delovanje z javnostmi in rezultate učinkovitosti različnih metod odstranjevanja nekaterih invazivnih tujerodnih rastlin. Pri pripravi prispevkov smo sodelovale Mateja Nose Marolt, Sara Strajnar in Sonja Rozman, k prispevku o metodah odstranjevanja invazivk pa smo pritegnile tudi kolege iz ARGE Naturschutz z avstrijske Koroške.

Za prikaz vseh projektne aktivnosti pa je Koroška deželna vlada, kot partner v projektu, v Celovcu oktobra organizirala **Zaključno konferenco projekta Amc Promo BID**. Na konferenci se je Zavod predstavil s tremi prispevki, pri čemer smo se pri dveh povezali z avstrijskimi partnerji. Predstavili smo Priporočila, aktivnosti na terenu in območja, na katerih smo izvajali akcije ter njihove končne rezultate. Veliko smo delali tudi s širšo, laično javnostjo, saj je splošna ozaveščenost ljudi najboljša naložba za preprečevanje širjenja invazivk. Tako sem pripravila daljše predavanje »Škodljivi učinki tujerodnih vrst – kako vrste prepoznamo in kaj lahko storimo?« na povabilo Društva Sorško polje približajmo se naravi. Podala sem tudi dve izjavi za radio, in sicer za novice na Radiu Sora in za oddajo Ekologija je zakon na radiu Gorenc. V obeh primerih sta bili tematiki invazivne tujerodne rastline in projekt Amc Promo BID.

Zanimiva je bila tudi naša dvodnevna predstavitev na sejmu Narava – Zdravje 2013. Pripravili smo kratko predavanje z igrico o tem, kako japonski dresnik preraste obrečni prostor, v katerem domuje vrba. Na stojnici pa smo številnim obiskovalcem pokazali posušene in tudi pravkar nabrane primere invazivk, na posterjih prikazali manj znane invazivke, promovirali domače vrste, se z ljudmi pogovarjali, izmenjevali mnenja in tudi poslušali njihove izkušnje z invazivkami. Kar 238 obiskovalcev je izpolnilo našo nagradno anketo. Iz odgovorov izvemo, da sta japonski dresnik in zlata rozga daleč najbolj prepoznani invazivki in da ljudje o invazivkah že kar nekaj vedo.

Dvodnevna gneča na stojnici in zainteresiranost ljudi pa sta nam, sodelavcem na projektu, pokazali, da bo v cilju rezultat dober.

»S POHORJA«: ALPA IN SLEDILCI

Damjana Naglič

Namen projekta ALPA je na naravi prijazen in sodobnemu času primeren način ponovno oživiti planine in tako pomagati lokalnim prebivalcem, posebej kmetom, da lahko v svojem okolju dobijo dodatno motivacijo za preživetje in prispevajo h kratkim oskrbnim verigam.

Na turističnih delavnicah, ki jih je za območje Pohorja v okviru projekta ALPA izvedla dr. Tanja Lešnik Štuhec, se je pokazalo veliko novih možnosti za razvoj turističnih storitev in izdelkov s pašnih planin. Trendi v turizmu gredo v smer ekološko osveščenega turista, ki želi spoznati naravno in kulturno dediščino območja, kjer letuje; naša želja je pomagati, da bi se na območju pohorskih planj oblikovalo čim več izvirne in naravi prijazne tovrstne ponudbe. Udeleženci delavnic so izbrali tudi enotno poimenovanje teh izdelkov za potrebe promocije in trženja: vse je najbolj navdušila oznaka »S Pohorja«.

Nekaj idej, kaj vse – vsaj s priokusom planine - bi se dalo izdelati, smo vpletli tudi v promocijo projekta. V projektni letak smo zavili s čokolado, posuto z zelišči. Odziv deležnikov je bil nadvse pozitiven. Projektni partner Občina Zreče si je zamislila zeliščni čaj S Pohorja. Naravna kozmetika je v porastu, mi pa smo oblikovali naravno milo z zelišči S Pohorja, ki ga izdeluje prebivalka Mislinje. Pri odstranjevanju drevesne zarasti s pohorskih pašnikov smo razmišljali o pohorskem stavbnem in pohištvnem lesu, porodila se je tudi ideja o malih lesenih izdelkih, kot so stojala za nakit in podstavki za milo.

Čokolada s posipom s Pohorja

Za načrtovanje novih turističnih izdelkov in storitev je bila potrebna analiza sedanjega stanja turistične ponudbe. Vključene so bile vse organizacije, turistične kmetije in posamezniki, ki so vezani na turistično povpraševanje in ki so želeli sodelovati. Za celostno turistično ponudbo je pomembno povezovanje in sodelovanje med lokalnimi ponudniki ter dobavitelji in proizvajalci z različnih delov tržno-proizvodne verige. Pri tem se Slovenci nekako ne znamo prav obrniti. Lep primer povezovanja lokalnih ponudnikov smo videli na projektni študijski turi v naravni park Almenland, katere so se udeležili kmetije, ki z nami sodelujejo na vseh projektnih območjih, od TNP preko Korošice do Pohorja in bili nad videnim navdušeni. Že nekaj prej smo jih peljali tudi v avstrijski Vulkanland in upamo, da smo jih s tem opogumili in pripomogli k razvoju celostne in povezane, a še vedno naravi prijazne, turistične ponudbe tudi pri nas.

Ker se zavedamo problema podjetniškega start-up-a s strani posameznikov, smo v okviru projekta (dr. Tanja Lešnik Štuhec) izdelali predlog poslovnega načrta za turistični izdelek ali storitev. Predstavili smo ga zainteresiranim posameznikom ter predstavnikom razvojnih in turističnih organizacij z območja Pohorja ter jim predlagali, da ga izpolnijo za svojo idejo. Nekaj zanimivih idej je obdelanih in čakajo na prenos v življenje: s konji po planjah, orientacija v gozdu za najmlajše, pohorska skuta in maslo, mlečni namazi z pohorskimi zelišči, razvoj zeliščne vasi na pohorskih pašnikih, naravna mila, čokolada z jagodičevjem, seneni snopki – vonj po planjah, kulinarčne delavnice za peko kruha, lokalne jedi - Okusi Rogle, medeni izdelki.

Si predstavljate da bi na Pohorju spali na seniku, zajtrkovali

pohorsko maslo z domačo marmelado, preživeli dan s pastirji, opazovali divje živali z lovci, nabirali čaje z zeliščarko, za sprostitev pa se udeležili meditacije pod zvezdami? Na nepozabne trenutke »S Pohorja« bi vas še dolgo spominjalo vse, kar bi v veliki vreči, narejeni iz naravnih materialov, prinesli domov: med, sir, naravno dišeče milo in lokalni jabolčni sok.

Počasi, po drobcenih korakih, oživljajo posamične ideje Natregove »Vizije Pohorje 2030«...

PRED SVOJIM PRAGOM

Martina Stupar, predsednica sindikata Glosa ZRSVN

Brezvoljnost cepljena na sebičnost je ugotovitev, ki po mnenju enega od članov Glavnega odbora sindikata Glosa opisuje nekatere vzroke za današnje stanje duha v Sloveniji. Enako bi lahko rekli, da je to vzrok za zmanjševanje članstva v sindikatu. Iz egocentričnega vidika oseba se v sindikatu resnično ne izplača biti, saj so vsi ukrepi, ugodnosti in pravice, ki jih izborijo sindikalni pogajalci enaki za vse. Je pa že bolje tisti 1% plače, kolikor znaša mesečna sindikalna članarina, nameniti za kaj pametnejšega. Kaj torej ponuditi zaposlenemu, da se včlani v sindikat? Življenjsko zavarovanje, obdarovanja ob praznikih, popuste v trgovinah,... Moje mnenje se vedno bolj obrača v smer, da nič. Nič novega, mislim. Le en ukrep bi bil dovolj in sicer, da bi vse kar je s socialnim dialogom pridobljeno veljalo izključno in samo za člane sindikata. Temu, da se ne želimo izpostavljati in čakamo, da se bodo razmere uredile, radi pa se jezimo in kritiziramo ter pametujemo, pa ni nič drugega kot brezvoljnost. Prizma sebičnosti je močnejša od solidarnosti, to sedaj na žalost že vemo. Očitno pa še ne vemo, da je to izključno kratkoročna naložba. Postavimo si torej ogledalo in se vprašajmo, ali sem tisti ki brezvoljno čaka, ali tisti ki odgovorno sodeluje. Ko se bomo zbudili in ne bo več sindikatov niti socialnega dialoga, le še privilegirani posamezniki, ki nam bodo narekovali vsakdan, bo prepozno.

Ne glede na zgoraj zapisano pa lahko ugotovim, da smo pri nas večinoma le nekoliko drugačni. Da smo še vedno kolektiv z visokim članstvom v sindikatu Glosa in delujemo povezovalno in konstruktivno. To se nenazadnje kaže v uspešnem delu Zavoda tudi v letošnjem letu, ko sta bili kriza in recesija verjetno najpogosteje uporabljeni besedi. Lahko bi tudi rekli, da se še počutimo varne in da imamo srečo, da brezvoljnosti in sebičnosti še nismo odprli vrat. Naj bo tako tudi drugo leto. Začelo se bo dobro, saj naj bi z januarsko plačo dobili izplačilo dela razlike zaradi odprave tretje četrtine nesorazmerij. Zahvale seveda ne pričakuje nihče, je pa prav da povemo, da smo to **izborili člani sindikatov**. V prihajajočem letu nas čaka kar nekaj izzivov, najpomembnejši je Kolektivna pogodba za varstvo narave. Trudili se bomo naše resorno ministrstvo nekako prepričati, da je strokovno utemeljena s specifičnimi zahtevami in problemi, po drugi strani pa bi pomenila posebno priznanje in prispevek k spoštovanju, razumevanju in prepoznavanju področja varstva narave.